

ประสบการณ์ ปฏิรูประบบสุขภาพ ปราบกฏการณ์ 'สร้างนำซ่อม'

ศ.ดร.จงยุทธ จุกดวงศรี รองนางกรัฐมนตรี

บรรยากาศของการปฏิรูปประเทศขนานใหญ่ในขณะนี้ ทำให้ผู้คนหลายภาคส่วน “ตื่นตัว” ที่จะทำให้เสียงสะท้อนของตน เข้าไปเป็นส่วนหนึ่งของเนื้อหาในร่างรัฐธรรมนูญฉบับใหม่...สอดคล้องกับจังหวะก้าวของ “การปฏิรูประบบสุขภาพ” ที่ สำนักงานคณะกรรมการสุขภาพแห่งชาติ (สช.) จัดประชุมวิชาการ “ปฏิรูประบบสุขภาพและชีวิต ปฏิรูปจิตสำนึกประหารปีตย ในโอกาส 9 ปี สช.” ระหว่างวันที่ 10-12 มิถุนายน 2558 ณ อิมแพคฟอรัม เมืองทองธานี

นพ.อำพล จินดาวัฒนะ เลขาธิการคณะกรรมการสุขภาพแห่งชาติ กล่าวว่า การปฏิรูประบบสุขภาพในช่วงสองทศวรรษที่ผ่านมา สร้างความเปลี่ยนแปลงแบบก้าวกระโดด ทั้งในเชิงแนวคิดและมุมมอง จากเดิมที่เน้นการ “ซ่อมสุขภาพ” มาเป็นแนวทางใหม่ที่เรียกว่า “สร้างนำซ่อม” หมายถึงการสนับสนุนให้ประชาชนมีหน้าที่ในการดูแลสุขภาพ โดยที่ภาครัฐให้การสนับสนุนและสร้างหลักประกันอย่างทั่วถึง

“การขยายแนวคิดการดูแลสุขภาพเป็นสุขภาวะ จะช่วยให้การแก้ปัญหาเป็นแบบองค์รวมมากขึ้น ผมยกตัวอย่างเล็กๆ เรื่องสถานการณ์ฝนกรดติดทั่วกรุงเทพฯ เมื่อวันที่ 8 มิถุนายนที่ผ่านมา ผู้ใช้ถนนต้องติดอยู่ในรถยนต์หลายชั่วโมง รวมทั้งลูกเด็กเล็กแดงด้วย ไม่ใช่แค่เสียสุขภาพเท่านั้น แต่กระทบต่อสุขภาวะทั้งร่างกาย จิตใจ ปัญญา ส่งผลต่อวิถีชีวิตของคนในสังคมอย่างมากมาย”

สำหรับบรรยากาศภายในงานประชุมวิชาการ “ปฏิรูประบบสุขภาพและชีวิต ปฏิรูปจิตสำนึกประหารปีตย ในโอกาส 9 ปี สช.” มีการถ่ายทอดบทเรียน ทั้งเรื่องการปฏิรูประบบสุขภาพ และปลูกจิตสำนึกประหารปีตยหลายเวที

ภาคีต่างๆ เช่น สถาบันพระปกเกล้า, สถาบันพัฒนาองค์กรชุมชน, สำนักงานพัฒนานโยบายสุขภาพระหว่างประเทศ (IHPP) และสำนักงานคณะกรรมการนโยบายวิทยาศาสตร์ เทคโนโลยีและนวัตกรรมแห่งชาติ เข้าร่วมแสดงนิทรรศการที่มีชีวิต เพื่อแลกเปลี่ยนเรียนรู้ประสบการณ์

ศ.ดร.ยงยุทธ ยุทธวงศ์ รองนายกรัฐมนตรี ในฐานะประธานกรรมการสุขภาพแห่งชาติ (คสช.) กล่าวปาฐกถาพิเศษในงานนี้ว่า ประเทศไทยเผชิญความเปลี่ยนแปลงมากมาย รวมถึงเรื่องสุขภาพ ซึ่ง สช. พยายามปรับเปลี่ยนมุมมองด้านสุขภาพของประชาชนไปสู่ สุขภาวะ

“ความแตกต่างระหว่างสุขภาพและสุขภาวะก็คือ อย่างแรกมุ่งไปที่ตัวบุคคล การดูแลรักษา และการพึ่งพิงปัจจัยภายนอกเป็นหลัก ขณะที่เรื่องสุขภาวะ จะมองตัวบุคคลปัจจัยภายใน โดยเชื่อมโยงกับมิติสังคมและสิ่งแวดล้อม ในการป้องกัน ดูแลตนเองด้วย”

เมื่อสุขภาพเกี่ยวพันกับภาวะสังคมและสิ่งแวดล้อม การสร้างสุขภาวะที่ดี จึงมิใช่เรื่องของบุคลากรสาธารณสุขเพียงลำพัง หากยังกินความถึง กระบวนการสร้างนโยบายสาธารณะด้านสุขภาพ ที่ยึดหลักการมีส่วนร่วม หลักการมีเหตุมีผล และหลักการสมานฉันท์ ตามที่ พ.ร.บ.สุขภาพแห่งชาติ พ.ศ.2550 ได้ให้แนวทางไว้ ซึ่งก็สอดคล้องกับแนวทางของรัฐบาลที่ต้องการมุ่งลดความเหลื่อมล้ำ การสร้างระบบช่วยเหลือผู้ด้อยโอกาส และการส่งเสริมชุมชนด้วยปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง

ด้าน ศ.พิเศษ ดร.เอนก เหล่าธรรมทัศน์ สมาชิกสภาปฏิรูปแห่งชาติ (สปช.) เห็นว่า กระบวนสมัชชาสุขภาพแห่งชาติ จะฝึกฝนให้ภาคประชาชน เปิดใจรับฟังและยอมรับความคิดเห็นของคนอื่นได้ รู้จักถ่อมตัวที่จะเปลี่ยนความคิดตัวเอง ถ้านำไปสู่ความคิดที่ดีที่สุด นั่นถือเป็น “วัฒนธรรมประชาธิปไตยที่ทรงคุณค่า”

“ระบอบประชาธิปไตยจะไปไกลได้เพียงใด ขึ้นอยู่กับคุณภาพของประชาชนด้วย โดยทุกวันนี้ถือว่าประชาธิปไตยไปไกลกว่าการเลือกผู้แทนหรือเลือกผู้นำเพียงอย่างเดียว มีการกล่าวถึงประชาธิปไตยในฐานะที่เราเป็นเจ้าของอำนาจรัฐคือเข้าไปมีบทบาท เข้าไปกำหนด และมีจิตอาสาที่จะทำด้วย”

ภายหลังการเปิดงานของ ศ.ดร.ยงยุทธ มีเวทีเสวนา

ต่างๆ ที่จัดควบคู่กันไป ทั้งช่วงเช้าและบ่าย เช่น การพัฒนานโยบายสาธารณะเพื่อสุขภาพแบบมีส่วนร่วม : สถานะ คุณค่า การยอมรับ, การจัดการความขัดแย้ง และสมดุของการอภิบาลระบบสุขภาพ เป็นต้น

อภิญญา มัตเดช เจ้าหน้าที่ประชาสัมพันธ์ของโครงการประเมินเทคโนโลยีและนโยบายด้านสุขภาพ หรือ HITAP หน่วยงานหนึ่งที่มาร่วมแลกเปลี่ยนประสบการณ์ในครั้งนี้ กล่าวว่า ได้นำชุดความรู้ด้านการประเมินนโยบายสุขภาพ เช่น ประเมินว่ายา เวชภัณฑ์ เครื่องมือแพทย์ หรือมาตรการด้านสุขภาพ ที่ดำเนินการไปแล้วคุ้มค่าหรือไม่

“การประเมินความคุ้มค่าไม่ใช่เรื่องของนักวิจัยหรือผู้เชี่ยวชาญเท่านั้น แต่ประชาชนสามารถมีส่วนร่วมด้วย เช่น แก้วไวร์สตีบ การประเมินความคุ้มค่า จะต้องทำการรับฟังทุกภาคส่วนที่เกี่ยวข้อง ตั้งแต่เภสัชกร แพทย์ พยาบาล ผู้กำหนดนโยบาย จนถึงตัวผู้ป่วยและเครือข่ายผู้ป่วย เพื่อนำข้อมูลที่ได้ไปประเมินความคุ้มค่า”

อุไร เชื้อปลูก ประธานอาสาสมัครพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์จังหวัดอุดรดิตถ์ เล่าว่า ลูกชายเป็นผู้พิการด้านการเคลื่อนไหว วันหนึ่งมีลูกค้าบอกเธอว่ามีคนป่วยพิการติดเตียงอยู่คนหนึ่งไม่ได้กินอะไรเลย กินแต่ขนมครกของเธอ เธอจึงตัดสินใจไปเยี่ยมและกลายเป็นจุดเปลี่ยนในชีวิตที่ทำให้เธอมาทำงานด้านอาสาสมัครช่วยเหลือคนพิการ รวมถึงสร้างเครือข่ายอาสาสมัครในพื้นที่จังหวัดอุดรดิตถ์

“เราคาดหวังจากงานจัดเวทีทุกครั้งว่าจะเป็นการต่อยอดให้ประชาชนคนไทยตื่นตัวขึ้นในการดูแลสุขภาพ เกี่ยวกับ สุขภาวะ สิ่งแวดล้อม และชีวิตประจำวันทุกอย่าง งานที่ทำอยู่ก็ใช้กระบวนการแบบมีส่วนร่วมถึงจะดำเนินการได้สำเร็จ” อุไรเชื่อว่า “นี่คือเส้นทางหนึ่งที่ดีที่สุดว่าประชาธิปไตยที่แท้จริง”